

verruimen. En dat vindt vaak zijn vertaling in de praktijk van elke dag. Laten we het tenminste hopen !

Rita Rymenans, Romeinse put 50, 2520 Edegem

OVER HET ANALYSEREN VAN GESPREKKEN

Dolf Hartveldt : De Gesproken Samenleving, over het analyseren van gesprekken, Dick Coutinho, Huiderberg, 1982 - nr. 4 in de serie Randgebieden.

"Wij gaan van onze kant uit van een in principe zo breed mogelijke visie op taal. Daarom vinden wij dat taalbeschouwingsonderwijs zich op erg verschillende aspecten van taal kan en moet richten.

We kunnen ons als leerkracht daartoe door de verschillende subdisciplines van de taalwetenschap laten inspireren".

(Daems, Pepermans, Roger : Leren leven in taal, De Sikkel, 1982, p. 112)

Dat een boek als DGS ook voor leerkrachten interessant is, daar hoef ik na bovenstaand citaat niet langer bij stil te staan.

Uiteraard is niet alles zonder meer bruikbaar in de klas, maar toch zijn er een aantal waardevolle lesideeën uit te halen. Waarover later meer.

Eerst iets over de inhoud.

Hartveldt's werk is te situeren binnen de "funktionele linguïstiek". In deze tak van de taalwetenschap worden taal en samenleving "als een elkaar in stand houdend geheel" (p. 8) gezien, als "een in voortdurende wisselwerking staand organisch geheel" (p. 8). Hartveldt streeft er dan ook niet alleen naar een nauwkeurig beschrijvingsapparaat voor hele gesprekken te leveren. Hij wil daarenboven ook proberen te beschrijven "hoe de sociale organisatie van de samenleving waarin we leven, in onze gesprekken tot uiting komt" (p. 14).

Het interessantste voor de leerkracht lijken me hoofdstukken vier en vijf.

In hoofdstuk vier behandelt Hartveldt de situationele factoren die meespelen in de interactie : setting/lokatie, gespreksmedium/kanaal, de interaktanten (deelnemers) en hun hoedanigheden (rol, sekse, status, ...), gespreksdoel en -onderwerp, de toonzetting en de taal. In hoofdstuk vijf legt Hartveldt een verband tussen interactie en ideologie: welke zijn de normen, waarden en opvattingen die beïnvloeden wanneer, waarover, hoe enz. we spreken, en hoe komen die aan de oppervlakte? De overige hoofdstukken zijn daarom niet oninteressant maar ze vergen

meer van de lezer en leveren niet zoveel lesideeën op.
En nu we het daar toch over hebben.

Je baserend op informatie uit DGS kan je als leerkracht enkele lessen rond bv. volgende thema's en vragen werken :

1. Bij welke gelegenheden is spreken gewenst/verplicht of niet gewenst/verboden ? Wanneer is dit onduidelijk ?
2. De verschillende manieren waarop een gesprek kan "geopend" en "gesloten" worden. Hoe beginnen mensen een gesprek ? Hoe sluiten zij het af ?
3. Hoe wordt tijdens een gesprek een nieuw onderwerp geïntroduceerd?
4. De structuur van een gesprek.
5. De factoren die in een gesprek een rol spelen. Hoe beïnvloeden die het verloop van een gesprek ?

Het hoeft amper gezegd te worden dat in zulke lessen best gebruik wordt gemaakt van concrete gesprekken.

Je kan aan de hand van informatie uit DGS ook rollenspelen opzetten en bespreken.

Zelf heb ik (me vooral baserend op hoofdstuk vijf) in een zesde jaar technisch secundair enkele lessen gewerkt rond "regels en normen die ons spreken en zwijgen richting geven". Bedoeling was de leerlingen meer inzicht te geven in dat soort normen, hun vaardigheid om ze te ontdekken te ontwikkelen en hen enkele situationele factoren (zie boven) te leren kennen die een rol spelen in gesprekken.

Wie belangstelling heeft voor deze les, kan ze aanvragen bij de werkgroep EHBO op volgende adres :

EHBO-program
UIA
Dept. Germ. Blok A
Universiteitsplein 1
2610 Wilrijk

Chris Cuyves, Kardinaal Cardynlaan 67, 2510 Mortsel

AUTOBIOGRAFEN IN DE KLAS

Zo waar ik leef. Autobiografische teksten van Jan Wolkers, Jef Geeraerts, Maarten 't Hart en Paul de Wispelaere, samengebracht door Jaki Louage en Vif Lenaers. Manteau, Antwerpen, 1981 (Cursorisch lezen).